

BİZ KONUŞMADAN NELERİ SÖYLERİZ?

Günther RÜHLE

İşaretle konuşma insan oğlunun kullandığı ikinci bir dildir ve o başlangıçta yalnızca bunu kullanırken sonradan onu ikinci dereceye düşürmüştür. Bunun da nedeni insan uygarlaşmasının konuşma diline geçme zorunluluğuyla ilgilidir. Konuşmayı çoğaltabildiği, yani kendi gereksinmelerini, arzularını, ilgilerini ve tepkilerini farklı sözcüklerle açıklama olanağını geliştirdiği oranda insan işaret dilini kullanmayı azaltmış ve terk etmiştir. Konuşma diliyle işaret dilinin birbiriyle bağlı oluşunu her insan yabancı bir memlekete gidip dilsiz duruma düşünce kolayca anlar ve kendiliğinden konuşma dilini bırakarak işaret diline baş vurur. Hiç değilse bu gibi durumlarda işaret dilinin yine de gerekli olduğunun farkına varır. Ne şahsın aydınlanması ve ne de toplum kuruluş veya protokol çağlarında işaret dilinin bilerek azaltılması, ya da sözcüğe kesin bir üstünlük verilmesi istenen klasik çağlarda işaret dili bir kenara itilememiştir. Elin ümitsizliği gösteren bir hareketi, gözlerin yalvarma anlamına gelen bakışı veya anlamlı kırılması, geriye doğru yürüme veya vücudun dik ya da eğik tutuluşu, durum ve gidişatın düşünce bakımından uygun veya karışık anlamına geldiği bugün dahi kullanılmaktadır. İşaret dili insanın içerisindekini aynen konuşur ve sözcükleri bir tarafa iter. Sözcükler zayıf kalırsa onları işaret jestleriyle destekler. İşaret dili bizim hâlâ en yakın olan ve doğrudan doğruya baş vuracağımız dildir. Marlene Dietrich bir defasında dizlerini yavaşça hareket ettirmek suretiyle cinsi kudretini iki kuşağa his ettirebilmiştir.

İşaret dili insanı şaşırtır, durumu açıklar ve bize ihanet de eder. Çok etkin bir konuşma yapan bir insanın o sırada bacaklarının ne kadar

gevşek durduğuna raslarsınız veya bir toplum önünde konuştuklarını el hareketleriyle, tasdik yerine silenler vardır. Bu durumda konuşma diliyle işaret dili paralel değil, ters yödedirler.

Her ikisini birden aynı yönde kullanabilen kim vardır? Bir dil öteki için ne anlatmaktadır?

Sözcüklerle konuşma alanında iyi ve etkin konuşmayı öğreten kurslar olduğu gibi işaret dilini öğreten kurslar da mevcuttur. Bu şekilde ağızla konuşulanları farkında olmadan etkisiz hale sokan işaret hareketlerini yapmamayı öğreten kurslar da vardır. İnsanda işaret dilini kullanarak da topluma etkin olma yeteneği vardır ve insan bunu ister. Hitler —bir örnek olarak— aktör Devrient'den sadece konuşma dilini değil, işaret dili jestlerinin derslerini de almış ve bu şekilde iki konuşmanın ahenkli olmasını sağlıyarak ağızla söylenenin işaret dili tarafından tastik edilmesini öğrenmiştir. Bu örnek işaret dilinin toplum karşısındaki konuşmalarda da ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. İşaret dilinin başkaları tarafından kolayca his edilen sinyalleri vardır.

Hitler, hırçın jestleri ve yüz göz hareketleriyle dolu konuşmalarını yaparken yalnız kendisinin rahat bir vaziyette ayakta durduğu, halbuki konuşmalardan etkilenen dinleyicilerin hepsinin bu esnada gayet disiplinli ve dim dik olarak durdukları görülmüştü.

Geçmiş zamanlardaki yönetim şekillerini ve ihtilalleri canlandıran tablolar, ihtilâlcî hükümdarların şahsiyetlerini veya zafer sonuçlarını gösteren heykeller de konuşma ile açıklanamıyacak bir başka çeşit işaret dilleridir.

FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG'dan
Çeviren: Z. SOYDAN

•Dostluk sevinçleri çarpar, acıları böler.

H. G. BOHN

•Dünyanın neresine bakarsak bakalım olanaklar sorunların içinde oluşur.

Nelson A. ROCKEFELLER